

Aventurile baronului
MÜNCHHAUSEN

Gottfried August Bürger (1747–1794) a fost unul dintre exponenții de seamă ai curentului romantic Sturm und Drang. A studiat dreptul la Universitatea din Göttingen, unde a predat apoi de-a lungul vieții. În 1789 aceeași universitate i-a acordat titlul onorific de doctor în filozofie. Sonetele și baladele sale au fost primite cu entuziasm în cercurile literare ale vremii, îndeosebi poemul dramatic *Lenore*, care a și fost tradus în engleză de Walter Scott și în franceză de Alexandre Dumas tatăl, devenind una dintre operele de căpătâi ale romantismului german. Este cunoscut mai ales pentru *Aventurile baronului Münchhausen*, pe care le-a tălmăcit și le-a îmbogățit pornind de la o ediție în limba engleză a unui anume Rudolf Erich Raspe, astăzi uitat.

Gottfried August Bürger

Aventurile baronului
MÜNCHHAUSEN

Traducere din germană și prefață de
BARBU CIOCULESCU

Cu ilustrații de
GUSTAVE DORÉ

HUMANITAS
junior

Prefață

Eroul povestirilor care urmează a trăit cu adevărat. S-a născut în orașelul Bodenwerder, din Saxonia de Jos, la 11 mai 1720 și a murit în Hanovra, la 22 februarie 1797. Se numea Karl-Friederich Hyeronimus von Münchhausen, era baron și, asemeni multor alți tineri din aristocrația continentală a vremii, s-a dedicat carierei armelor, servind în armata rusă, unde a dobândit brevetul de căpitan, luând parte la campania antiotomană dintre anii 1740 și 1741, de care, de altfel, vine vorba în mai multe din povestirile sale.

Era pasionat de vânătoare și-i plăceau, pesemne, călătăriile, la fel cum, fără îndoială, le istorisea în cercul prietenilor săi, vânători ca și el, deci aparținând tagmei repute a avea în rândurile ei mari lăudăroși, ca să nu spunem fanfaroni și mari mincinoși: cine n-a auzit de faimoasele isprăvi vânătorești, care trebuie să fi fost cu atât mai gustate în epoca puștii cu fitil și cu cremene?

Dacă, printre amicii săi, Münchhausen se va fi dovedit cel mai inspirat, cel mai înzestrat cu imaginație și, totodată, cu darul povestirii, atunci nu este de mirare că s-au găsit condeie care să-i pună pe hârtie aventurile, mai luând, poate, și de la alții, conform principiului că aceasta este soarta celor bogăți. Încă de

prin 1785, în Anglia apare o cărțuție cuprinzându-i peripețiile, autorul, *Rudolf Erich Raspe*, fiind dintre cei de mult uitați astăzi. Un an mai târziu, și cu mult adăugită, cartea apare în Germania, sub îngrijirea unui alt autor, rămas anume prin această lucrare, *Bürger*, pe când în Franța se ocupa cu popularizarea aventurilor baronului un scriitor de prim rang, *Théophile Gautier*, într-o magnifică ediție ilustrată de *Gustave Doré*. Așadar, s-au pus, cu siguranță, pe seama baronului și întâmplări cu mult mai vechi, unele aparținând chiar folclorului – cititorul nostru le va descoperi cu siguranță –, la fel ca și opinii mascate ale autorilor în cauză – vezi simpatia pentru englezi, antipatia pentru francezi, bârfa la adresa italienilor, numărul mult mai mare al călătoriilor pe mare față de cele pe uscat, cu toate trădând alte meleaguri decât ale baronului, care, altminteri, nici nu pomeneste de locurile al căror nume îl purta.

Umorul, însă, trebuie să fi aparținut eroului însuși, ins picaresc, dar cu evidente trăsături germanice, ca și spiritul general al aventurilor în cauză, foarte caracteristice unui militar preocupat de puștile lui, de câinii săi de vânătoare, de caii ce-l purtau la atac! Spirit de epocă decelabil și în textura narațiunii însăși, în care sunt încrustate anecdote ale altor personaje, cu aceeași tentă ironică la adresa existenței, a celei rătăcitoare și cu scopul pierdut, în esență.

Cât privește calitatea minciunilor baronului, aceasta merge de la cea mai umilă la cea enormă, cu indicația precisă că printre rânduri trebuie citită și o satiră la adresa unor relatări de călătorii, din epoca marilor descoperiri geografice, la un loc cu aluzii politico-sociale ce ne scapă, după atâta trecere de timp. Este de bănuț că nu prin credibilitate își fascina baronul auditoriul, prietenii care-i cereau întruna să povestească, ci anume prin fantasticul și absurdul peripețiilor sale, relatate, altfel, cu un dramatism moderat, pe fondul celui mai slobod optimism. Baronul nu-și povestește eșecurile chiar când sunt magnifice, dar nici nu și le ascunde, fie și într-un singur caz!

Cu alte cuvinte, era la mijloc mai mult un joc de salon, a cărui miză o constituia tocmai sistematica răsturnare a realității, ca fapt curent și mediu de existență. Sultanul, care-i pune la dispoziție noului venit haremul său, cererea de căsătorie pe care i-o adresează și apoi i-o repetă baronului, țarina tuturor rușilor, Caterina a II-a, care se și stinge de dorul celui care mai refuzase și alte tronuri prin mijlocirea fustelor, insistența primarului Londrei de a-i oferi o mie de ducați aceluiași incoruptibil aventurier întru gratuitate, toate aceste gogonate minciuni erau, credem, așteptate cu nesaț, gustate fierbinți, acceptate în cadrul unui joc cu reguli prestabilite. Mohorâte seri de toamnă între celibatari înrăiți și văduvi gutoși, în bătaia pe geamuri a ploii nesfârșite, trebuie să se fi preschimbat în ceasuri de feerică reverie, sub îndboldul „recitativului“ marelui povestitor – și nu întâmplător trimitem la muzică!

Și poate, în timp ce povestea, baronul, trecut de tinerețe și poate nu tocmai înstărit, observând că rămăsese cu numai doi nasturi la vestă, îndată își ridică moralul, cu o nouă și încă mai picantă povestire. De fapt, în miezul celui de al XVIII-lea secol, cunoscut ca fiind al Luminilor, baronul ne apare ca o conștiință modernă, sub raportul adorării performanței. Într-adevăr, la fiecare rând ni se servește o nouă, unică performanță a celui care lămurește toate situațiile, biruie toate obstacolele, izbuțește în orice întreprinde, păstrând pentru sine, nu aurul, nu profitul, ci faima. De aceea ne și este simpatic în, să-i zicem așa, don-quișotismul său de smintit bătrân ale cărui minciuni ajung în lună!

Barbu Cioculescu

Aventurile baronului
MÜNCHHAUSEN

CAPITOLUL I

Călătoria în Rusia și la Sankt-Petersburg

Am întreprins această călătorie în Rusia, în toiu iernii, plecând de la acea judecată sănătoasă că, pe vreme rece și pe ninsoare, drumurile din nordul Germaniei, ale Poloniei, ale Curlandei și Livoniei, care, după descrierile călătorilor sunt mai impracticabile decât chiar acelea către templul virtuții, se îmbunătățesc, fără să mai pretindă nimic de la bunăvoința guvernelor. Am mers călare, ceea ce cu siguranță este modul cel mai plăcut de transport, cu condiția, totuși, ca atât călărețul, cât și calul să fie buni: în felul acesta nu mai ești expus să ai probleme de onoare cu cine știe care căpitan de poștă neamț, nici nu mai ești silit să te oprești în fața fiecărei crâșme, la discreția vreunei droaște stricate. Eram îmbrăcat ușor, așa că numai bine nu mi-a fost, pe măsură ce înaintam către nord-est.

Închipuiți-vă, acum, pe vremea asta aprigă, în acel climat aspru, un sărman moșneag zăcând pe marginea unui drum pustiu din Polonia, stând în bătaia unui vânt glacial și de-abia având cu ce să-și acopere goliciunea. În-fățișarea acestui om mi-a sfâșiat inima și, cu toate că era un ger de crăpau pietrele, i-am azvârlit dulama mea. Chiar în clipa aceea, o voce răsună în cer și, laudându-mi generozitatea, grăi: „Să mă ia dracu’, fiule, dacă această faptă bună va rămâne nerăsplătită.“

Mi-am văzut de drum, până când m-a împresurat bezna nopții. Nici un semn, nici un zgomot care să-mi indice apropierea vreunui sat: întreaga țară ațipise sub zăpadă și nu știam încotro s-o apuc.

Istovit, la capătul puterilor, m-am hotărât să descălec. Mi-am legat bidiviul de un soi de țaruș ce ieșea din troian. Prevăzător, mi-am pus unul dintre pistoale sub braț și m-am întins pe zăpadă. Am tras un somn așa de bun, încât atunci când am deschis ochii era ziua mare. Și ce mirare mă cuprinse când mi-am dat seama că mă aflam în mijlocul unui sat, în cimitir!

În primul moment, nu mi-am văzut deloc calul, dar, după câteva clipe, l-am auzit nechezând deasupra mea. Am ridicat capul și m-am putut convinge că bidiviul meu era agățat de vârtelnița clopotniței. Mi-am dat numaidecât seama de această neobișnuită întâmplare: găsisem satul acoperit cu desăvârșire cu zăpadă; în timpul nopții, gerul se domolise și, în timp ce dormeam, zăpada topindu-se, mă coborâse, binișor, până pe pământ; ceea ce, în beznă, luasem drept țaruș, nu era altceva decât vârtelnița de pe clopotniță. Fără să stau pe gânduri, am scos unul din pistoalele mele, am țintit căpăstrul, l-am nimerit, calul a căzut ca un măr copt și am intrat în felul acesta norocos în posesia bidiviului meu, urmându-mi drumul.

Totul a mers bine până la sosirea mea în Rusia, unde nu este obiceiul să mergi iarna călare. Cum, din principiu, mă conformez întotdeauna obiceiurilor țărilor în care mă aflu, am luat o sanie cu un singur cal și am pornit voios către Sankt-Petersburg.

Nu prea mai știu dacă întâmplarea s-a petrecut în Estonia sau în Ingria, dar mi-aduc încă foarte bine aminte că m-am trezit într-o pădure a groazei, urmărit de un lup uriaș, căruia foamea îi sporea iuțeala. Acuși-acuși m-ar fi ajuns; nu era cu puțință să-i scap: m-am întins mașinal în fundul saniei și-am lăsat calul să se descurce, să facă după cum crede el mai bine.

S-a întâmplat ceea ce presupusesem, dar nu îndrăzneam să sper. Fără să-i pese de făptura-mi cea osoasă, lupul se repezi furios la cal, îi sfâșie și-i devoră dintr-odată întregul dos, încât sârmanul animal, înnebunit de groază și durere, gonea de rupea pământul. Eram salvat! Ridicai pe furiș capul și văzui că lupul începea să iasă prin partea din față a calului, pe măsură ce mânca din el; împrejurarea era prea frumoasă, ca s-o las să-mi scape. Nici una,

Cuprins

Prefață de Barbu Cioculescu / 5

CAPITOLUL I

Călătoria în Rusia și la Sankt-Petersburg / 11

CAPITOLUL II

Povestiri de vânătoare / 18

CAPITOLUL III

Despre câinii și caii
baronului Münchhausen / 33

CAPITOLUL IV

Aventurile baronului Münchhausen
în războiul împotriva turcilor / 42

CAPITOLUL V

Aventurile baronului Münchhausen
în timpul captivității la turci.
Cum revine în patrie / 50

CAPITOLUL VI

Prima aventură pe mare / 59

CAPITOLUL VII

A doua aventură pe mare / 69

CAPITOLUL VIII

A treia aventură pe mare / 74

CAPITOLUL IX

A patra aventură pe mare / 77

CAPITOLUL X

A cincea aventură pe mare / 81

CAPITOLUL XI

A șasea aventură pe mare / 90

CAPITOLUL XII

A șaptea aventură pe mare.

Povestiri adevărate ale unui tovarăș
care a luat cuvântul în lipsa baronului / 98

CAPITOLUL XIII

Baronul își reia povestirea / 103

CAPITOLUL XIV

A opta aventură pe mare / 122

CAPITOLUL XV

A noua aventură pe mare / 129

CAPITOLUL XVI

A zecea călătorie pe mare,
a doua călătorie pe Lună / 132

CAPITOLUL XVII

Călătorie spre miezul Pământului
și alte remarcabile călătorii / 138